

Principiul egalității și nondiscriminării

“Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”.

(articolul 16 din Constituția Republicii Moldova)

Ce este dreptul la egalitate?

Dreptul la egalitate este dreptul tuturor ființelor umane de a fi egale în demnitate, de a fi tratate cu respect și considerație și de a participa în condiții de egalitate la orice aspect al vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile.

Toate ființele umane sînt egale în fața legii și au dreptul la protecție și beneficii egale.

Tratament egal

Tratarea în mod diferit a persoanelor în unele condiții specifice nu poate fi calificată ca discriminatorie și nu poate fi considerată ca tratament inegal. În lipsa condițiilor strict necesare, toate persoanele necesită și trebuie să se bucure de un tratament egal.

Pentru a fi eficace, dreptul la egalitate necesită *acțiuni pozitive și acțiuni negative* din partea autorităților.

Acțiunea pozitivă

Acțiunea pozitivă include un șir de măsuri legislative, administrative și de politici pentru a depăși dezavantajele și pentru a accelera progresul spre egalitate al unor grupuri specifice.

Acțiunea negativă

Acțiunile negative sînt îndreptate în sensul de a se abține de la luarea de măsuri care ar fi în detrimentul omului. Aceste acțiuni sînt elemente necesare într-o societate democratică în promovarea dreptului la egalitate.

Uniunea Europeană și Consiliul Europei promovează drepturile fundamentale, nediscrimina-

rea și egalitatea de șanse pentru toți. Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene cer ca statele să întreprindă măsuri în această direcție în vederea asigurării unei participări depline a fiecărei persoane la viața politică, economică și socială.

Tratatele ulterioare constituirii Comunității Europene i-au consacrat noi atribuții, fiind adoptate un șir de directive în domeniu:

- *Directiva 75/117 CE privind aplicarea principiului egalității de remunerare pentru femei și bărbați;*
- *Directiva 76/207/CE privind aplicarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în privința accesului la angajare, formare profesională și promovare, precum și în ceea ce privește condițiile de muncă;*
- *Directiva 92/85/CE privind introducerea măsurilor de încurajare a îmbunătățirii securității și sănătății în muncă a lucrătoarelor gravide, lăuze sau care alăptează;*
- *Directiva 97/80/CE privind sarcina probei în cazurile de discriminare pe bază de sex;*
- *Directiva 79/7/CE privind aplicarea progresivă a principiului egalității de tratament între bărbați și femeile care execută o activitate independentă, inclusiv agricolă, precum și a protecției maternității;*
- *Directiva 96/34/CE referitoare la concediul parental;*
- *Directiva 78/2000/ CE privind egalitatea de tratamente în domeniul ocupării forței de muncă și condițiile de muncă;*

- *Directiva 43/2000/CE cu privire la implementarea principiului tratamentului egal între persoane, indiferent de originea rasială sau etnică.*

Aceste directive au apărut în urma adoptării tratatelor care au urmat după constituirea Comunității Europene, atribuindu-i-se noi prerogative în vederea combaterii discriminării pe criterii de sex, origine rasială sau etnică, religie, convingeri sau orientare sexuală.

Principiul egalității vizează combaterea stereotipurilor și rolurilor atribuite femeilor și bărbaților indiferent de etnie, religie, dizabilități, vârstă și orientare sexuală, precum și necesitatea modificării comportamentelor, atitudinilor, normelor și valorilor care aduc atingere demnității umane. Acțiunile prevăzute în această direcție se referă la înlocuirea modelelor, care reflectă stereotipurile la nivelul societății și cu integrarea deplină a persoanelor în viața cotidiană.

Valorificarea diversității culturale, etnice și a diferențierilor de gen, de vîrstă constituie premisele pentru dezvoltarea societății și, totodată, asigură un cadru în care relațiile sociale au la bază valori ca toleranța și egalitatea.

Problematica promovării egalității șanselor în viața socială pentru ambele sexe constituie o cerință esențială a societății, fiind considerată o componentă de bază pentru respectarea drepturilor fundamentale ale oamenilor. De aceea, stimularea în egală măsură a contribuției femeilor și bărbaților la dezvoltarea durabilă și la progresul societății a căpătat o importanță deosebită în societate.

Legislația națională garantează drepturi egale cetățenilor de a participa la viața economică și socială, de a se pregăti pentru o anumită profesie, de a avea acces egal la ocuparea funcțiilor publice, de a se promova și participa la distribuirea beneficiilor, bucurîndu-se de protecția statului.

Pe 25.05.2012, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la asigurarea egalității (*care va intra în vigoare începând cu 1 ianuarie 2013*), chemată să reglementeze activitatea autorităților competente, indiferent de forma de proprietate întru redresarea cazurilor de neadmitere a actelor de discriminare, precum și autoritățile abilitate cu prevenirea și combaterea unor astfel de cazuri și mecanismul de protecție a persoanelor care au suferit în urma actelor discriminatorii.

Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr.5 din 09.02.2006 abilitază cu atribuții și competență în domeniul egalității între femei și bărbați următoarele autorități:

Parlamentul

- adoptă cadrul legislativ care asigură egalitatea între femei și bărbați în toate domeniile;
- monitorizează implementarea principiului egalității între femei și bărbați în toate direcțiile și la toate nivelurile politicii de stat;
- examinează rapoartele Guvernului și ale avocaților parlamentari privind situația în domeniu;

Guvernul

- asigură integrarea în politici, strategii, programe, acte normative și investiții financiare a principiului egalității între femei și bărbați;
- aprobă planurile și programele naționale privind egalitatea între femei și bărbați, monitorizează realizarea lor;

- prezintă periodic Parlamentului rapoarte privind situația în domeniu;

Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați, organ consultativ, creat pe lângă Guvern, care activează în temeiul unui regulament aprobat de acesta, avînd următoarele atribuții:

- promovarea egalității între femei și bărbați, abordarea ei complexă;
- coordonarea activității autorităților administrației publice centrale și locale în problemele egalității între femei și bărbați;
- dezvoltarea colaborării structurilor de stat cu societatea civilă în problemele egalității între femei și bărbați;

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în cadrul căruia funcționează Direcția politici de asigurare a egalității de gen și prevenirea violenței, abilitată cu:

- elaborarea și avizarea proiectelor de acte normative în baza principiului egalității între femei și bărbați, propunerea de amendamente la actele normative pentru aducerea lor în concordanță cu legislația în vigoare;
- coordonarea și monitorizarea implementării la nivel național a instrumentelor internaționale;
- prezentarea de propuneri privind integrarea principiului egalității între femei și bărbați în strategii, programe și investiții financiare, precum și de rapoarte în domeniu;

- elaborarea și coordonarea implementării programelor, organizarea campaniilor de mediatizare, cercetărilor și altor acțiuni privind asigurarea egalității între femei și bărbați;
- coordonarea activității unităților gender;
- colaborarea cu organizațiile neguvernamentale, fundațiile, syndicatele, patronatul și organismele internaționale care contribuie la implementarea egalității între femei și bărbați;
- exercită alte atribuții de domeniu;

Autoritățile administrației publice centrale de specialitate, în care funcționează *unități gender*, care:

- monitorizează respectarea legislației în materie de egalitate între femei și bărbați în cadrul autorităților administrației publice centrale;

- prezintă propuneri de integrare a principiului egalității între femei și bărbați în politicile și planurile de activitate ale administrației publice centrale;
- examinează petițiile persoanelor juridice și cele ale persoanelor fizice asupra cazurilor de discriminare după criteriul de sex;
- prezintă periodic organelor specializate rapoarte privind activitățile în problema egalității între femei și bărbați;
- exercită alte atribuții de domeniu;

Autoritățile administrației publice locale, de competența cărora țin:

- asigurarea integrării principiului de egalitate între femei și bărbați în politici, programe, acte normative și investiții financiare la nivel local;
- monitorizarea implementării programelor, organizarea campaniilor de informare, a cercetărilor și altor acțiuni privind egalitatea între femei și bărbați la nivel local;

- colaborarea cu organizațiile neguvernamentale, fundațiile, sindicatele, patronatul și organismele internaționale care contribuie la implementarea egalității între femei și bărbați.

În cadrul autorităților administrației publice locale (**organele de asistență socială**), **funcționează unități gender**, care:

- prezintă propuneri de integrare a principiului egalității între femei și bărbați în politicile, programele și actele normative ale administrației publice locale, în bugetele unităților administrativ-teritoriale;
- colaborează cu organizații neguvernamentale și cu alte organizații în problema egalității între femei și bărbați;
- examinează petițiile persoanelor juridice și cele ale persoanelor fizice asupra cazurilor de discriminare după criteriul de sex;
- monitorizează activitatea administrației publice locale în domeniu;
- prezintă periodic autorităților administrației publice locale rapoarte despre lucrul efectuat.

Avocații parlamentari asigură garantarea și respectarea egalității între femei și bărbați ca parte integrantă a drepturilor și libertăților constituționale ale omului.

Acte decisive în impulsionarea instaurării egalității de drepturi între femei și bărbați sînt **Convenția asupra eliminării oricăror forme de discriminare față de femei – CEDAW** din 18 decembrie 1979

și **Convenția Internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială** din 21 decembrie 1965, adoptate de Adunarea Generală a ONU. Republica Moldova a aderat la aceste acte internaționale recunoscând rolul excepțional al instrumentelor internaționale care configurează drepturile și libertățile fundamentale ale omului și intensifică eforturile de a dezvolta și încuraja respectarea acestor drepturi fără deosebire de origine etnică, limbă, sex sau religie.

De asemenea, țara noastră este parte la **Convenția privind drepturile politice ale femeii** (20 decembrie 1952), la **Convenția asupra drepturilor copilului** (20 noiembrie 1989), la **Convenția privind lupta contra discriminării în domeniul învățămîntului** (14 decembrie 1960), la alte convenții în domeniul drepturilor omului, care conțin direct sau indirect dispoziții cu privire la principiul egalității.

Ce este discriminarea?

Discriminarea – constituie orice deosebire, excludere, limitare sau favorizare, care se bazează pe criteriile de rasă, culoarea pielii, gen, limbă, religie, opinii politice, statut național sau social, proprietate sau de altă natură și care are drept scop sau urmărește să umilească drepturile și libertățile fundamentale utilizate de toate ființele umane.

Discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă;

Discriminare indirectă – orice prevedere, acțiune, criteriu sau practică aparent neutră care are drept efect dezavantajarea unei persoane față de o altă persoană în baza criteriilor stipulate de lege, în afară de cazul în care acea prevedere, acțiune, criteriu sau practică se justifică în mod obiectiv, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atin-

gere a acelui scop sînt proporționale, adecvate și necesare;

Discriminare prin asociere – orice faptă de discriminare săvîrșită împotriva unei persoane care, deși nu face parte dintr-o categorie de persoane identificată potrivit criteriilor stipulate de lege, este asociată cu una sau mai multe persoane aparținînd unei astfel de categorii de persoane;

Segregare rasială – orice acțiune sau inacțiune care conduce direct sau indirect la separarea ori diferențierea persoanelor pe baza criteriilor de rasă, culoare, origine națională sau etnică;

Hărțuire – orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, avînd drept scop sau efect lezarea demnității unei persoane pe baza criteriilor stipulate de lege;

Victimizare – orice acțiune sau inacțiune soldată cu consecințe adverse ca urmare a depunerii unei plîngerii sau înaintării unei acțiuni în instanța de judecată în scopul asigurării aplicării prevederilor legii sau în scopul furnizării unor informații, inclusiv a unor mărturii, care se referă la plîngerea sau acțiunea înaintată de către o altă persoană;

IMPORTANT!

Dacă vă confrunțați cu un comportament discriminatoriu din partea unei persoane sau unui grup de persoane, fizice sau juridice, dacă ați luat cunoștință de un act sau de o faptă de discriminare cu care se confruntă o altă persoană, ***sesizați-ne în scris***, venind personal să depuneți petiția sau transmițând-o prin fax, e-mail sau poștă. ***Trebuie să știți că datele personale sînt confidențiale.*** De asemenea, puteți sesiza faptele de discriminare direct în instanță.

**Centrul pentru
Drepturile Omului din Moldova**
Adresa: str. Sfatul Țării, 16,
MD-2012, Chișinău
Telefon: 0 (22) 234800, Fax: 0 (22) 225442
e-mail: cpdom@mdl.net

Petiția trebuie să conțină următoarele date obligatorii:

- ***Numele și prenumele dumneavoastră*** (a persoanei care ne sesizează);
- ***Adresa la care doriți să primiți răspunsul nostru*** (adresa de contact), pentru a putea lua legătura, în caz de informații suplimentare necesare soluționării cazului;
- ***Numărul de telefon***, pentru a vă putea contacta pentru informații suplimentare;
- ***Conținutul plîngerii***, în care veți scrie ***deta-
liat*** faptele pe care le considerați discriminatorii. Trebuie să scrieți cît mai amănunțit și să prezentați cît mai multe argumente în

favoarea cazului, pentru demonstrarea faptei de discriminare, împrejurările în care s-a petrecut fapta, martorii care au asistat la aceasta;

- ***Datele de identificare ale persoanei pe care o acuzați de discriminare (adresa, eventual telefonul etc.),*** necesare pentru contactarea acestuia în vederea audierii sau pentru investigații suplimentare.

Noi vom analiza cazul și vă vom răspunde!

După primirea petiției dumneavoastră, ea se înregistrează și se transmite spre soluționare. *Sesizarea poate fi făcută în termen de un an de la data săvârșirii faptei de discriminare sau de la data la care ați luat cunoștință de ea.* Important este ca petiția pe care o transmiteți să o întocmiți cât mai repede de la momentul săvârșirii faptei sau de când ați luat act de ea, deoarece, cu trecerea timpului, probele și mărturiile se pierd. Termenul de examinare a petiției este de 30 de zile, însă pentru luarea unei decizii corecte, pentru a face investigații suplimentare, termenul de soluționare poate fi prelungit.

Dumneavoastră aveți obligația să dovediți existența faptelor de discriminare, iar persoana pe care o acuzați are obligația să dovedească că acesta nu constituie discriminare.

Ce obțin dacă folosesc legea?

Dacă sînteți victima unei discriminări, puteți să vă adresați la **Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova (CpDOM)** și/sau instanței de judecată.

Instanța de judecată examinează cauza și poate acorda despăgubiri, poate să oblige pe cel care v-a discriminat să înceteze discriminarea, să își ceară scuze public, să vă acorde despăgubiri morale și materiale. Instanța poate chiar să dispună retragerea autorizației de funcționare a unei firme, dacă aceasta v-a discriminat.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)

Dacă nu sînteți mulțumiți nici de soluția dată de instanța de judecată, iar hotărîrea a devenit irevocabilă, în termen de maxim șase luni de la data cînd ați luat cunoștință de hotărîrea definitivă și irevocabilă a instanței de judecată, puteți face plîngere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului din Strasbourg.

În ce domenii vă protejează legea?

Legislația națională vă protejează împotriva discriminării în mai multe domenii, cum ar fi:

- Acces la angajare și alegerea profesiei: raportul de muncă, locul de muncă, prestarea muncii, salariu, formarea profesională, libertatea de asociere în sindicate;
- Serviciile publice administrative și juridice (autoritățile publice centrale și locale, instanțe de judecată, poliție etc.);
- Serviciile de sănătate, medicul de familie, asistență medicală, asigurări de sănătate, serviciul de urgență;
- Accesul la educație, înscrierea, admiterea la școală, instituții superioare etc.;
- Acces în locuri publice: teatre, cinematografe, biblioteci, muzee, magazine, hoteluri, restaurante, baruri, discoteci, indiferent dacă sînt proprietate publică sau privată;
- Acces la transportul public: tren, autobuz, troleibuz, taxi;
- Libertatea de circulație, dreptul la libera alegere a domiciliului, accesul la locuri publice;
- Alte domenii.

Standardele internaționale și naționale cu referire la prevenirea, interzicerea și eliminarea discriminării

Printre standardele internaționale de bază, care stipulează prevederi în vederea diminuării discriminării, exercitării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pot fi numite:

- Carta Națiunilor Unite (1945);
- Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948);
- Pactul Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (1966);
- Pactul Internațional privind drepturile civile și politice (1966);
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965);
- Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (1979);
- Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale (1950), Protocolul nr.12 la Convenție;
- Convenția privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului (1960);
- Convenția nr.111 din 25.06.1958 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei;
- Carta socială europeană revizuită (1996).

Aceste standarde asigură cooperarea în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și al practicilor discriminatorii, care evidențiază res-

ponsabilitățile statului în ceea ce privește promovarea, respectarea și asigurarea protecției drepturilor omului prin implementarea unor strategii în domeniu.

Standarde naționale

Pe 25.05.2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la asigurarea egalității (*care va intra în vigoare începînd cu 1 ianuarie 2013*). Cadrul legal existent specifică egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor în *Constituția Republicii Moldova, Codul penal, Codul de procedură penală, Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul familiei, Legea cu privire la drepturile copilului, Legea ocrotirii sănătății, Legea cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor, Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, alte acte normative*, care prevăd anumite baze juridice și organizaționale ale activității de prevenire și combatere a fenomenului discriminării, stabilesc procedura de sesizare și soluționare a cazurilor de discriminare.

IMPORTANT!

Prevenirea fenomenului discriminării și a practicilor discriminatorii reprezintă una din prioritățile activității avocatului parlamentar. În caz că veți fi tratat în mod discriminatoriu sau veți fi ținta tratamentelor diferențiate, puteți apela la:

**Centrul pentru Drepturile Omului
din Moldova**

Adresa: str. Sfatul Țării, 16

MD-2012, Chișinău

Telefon: 0 (22) 234800

Fax: 0 (22) 225442

e-mail: cpdom@mdl.net

La realizarea publicației au contribuit:

Tudor Lazăr
avocat parlamentar

Victoria Colesnic
consultant principal

Natalia Vișanu
șef Serviciu Programe Instructive,
Relații cu Publicul

Procesare computerizată:
Vitalie Leca

Î.S. Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”,
MD-2068, Chișinău, str. Florilor, 1
tel.: 022 49 31 46, 022 43 03 60

**Centrul pentru Drepturile Omului
din Moldova**

Adresa: str. Sfatul Țării, 16,

MD-2012, Chișinău

Telefon: 0 (22) 234800,

Fax: 0 (22) 225442

e-mail: cpdom@mdl.net